

हिंदुस्थानी संगीत पर ब्रह्म खत्री

गीतमालिका

भाग ६ का.

संपादक

पं० विष्णु नारायण मातखंडे,

बी. ए. एलएल. बी.

१८ कुरुक्षेत्र मार्गिका वरजोजी मिनिनदहद्वे-मजी "मुंबई समाचार प्रेस" के
भाटक के गाने नारायणजी वरजोजी ठाणेवाला इनेने मुंबई, फौड,
नं० ११७, मोर रोड, मुंबई समाचार छापखानेमे छापकर
जामही प्रसिद्ध किया है

मुंबई

१९१७.

All rights reserved.

(सब हक स्वामीन हैं.)

किमत रु. ०-४-०.

गीतमालिकित वापरलेल्या "नोटेशन" चिन्हांचा खुलासा.

“रि, ग, य, नि,” या स्वरांच्या खाली “—” अशी आडवी रेष असली, तर ते “कामल” आहेत असे समजावे. तशी नसली ती तोंड समजावे.

“म” असा लिहिलेला “सुद्ध” अथवा “कामल” समजावा, व

“म” असा लिहिलेला “तीव्र” समजावा.

या स्वरांच्या खाली बिंदु असेल ते “मंद” स्थानचे, व यांच्या माथ्यावर असेल ते “तार” स्थानचे समजावे. बिंदु शिवायचे नारे स्वर “मध्य” मत्तकाचे समजावे.

“—” अशा चिन्हांत लिहिलेले स्वर एका मात्रेच्या काळांत रावण्याचे आहेत.

“—” हे चिन्ह कोणत्या स्वरापासून कोणत्या स्वरापर्यंत “मंद” आहे, हे दाखवील.

कोठे कोठे स्वरांच्या डोक्यावर दाव्याबाजूला लहान टाईमने टापलेले स्वर आहेत. ते “Grace Notes” समजावे. ते अलंकारिक स्वर आहेत. गायन विद्यार्थ्यांना हे बारीक “कण” अथवा “ग्रेस नोट” गळ्याने अथवा घाताने काढतां न आले, तरी त्यांच्या अभावाने रागहानि होईल असे नाही. ते रावतां आल्याने गायन अधिक रंजक होईल, हे मात्र खरे आहे. जसे जागृतागिण्यांनी स्वाभाविक स्वरूप अधिक शोभते, पण ते नमल्याने विघडत तर नाहीच.

स्वरापुढे “—” असे चिन्ह असेल, नेथे मागल्या स्वर एक मात्रा लांबवावयाचा आहे, अथवा तितकी विश्रांति आहे, असे समजावे. हे कृत्य अभ्यासाने सहज समजते.

गीताच्या शब्दांत नेथे “३” असे अवग्रह चिन्ह येईल, नेथे मागल्या अक्षरांतल्या अंत्य स्वर (अकार, उकार इ.) एक मात्रा लांबणार आहे असे समजावे. किंवा तितकी विश्रांति आहे, असेही समजतां येईल.

“X” हे चिन्ह गायनाच्या तालाची “सम” दाखवील. “सम” हा पहीला ठोका मानून पुढील ठोके त्याच्या पोरणाने समजून घ्यावे.

“o” हे चिन्ह तालाची “खाली” म्हणजे “रिकामी” जागा दाखविण्यासाठी आहे.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૮૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગાત્રપાત્રિકા-૬

વિાસ ૪૮૨:૨૪:૪૮

ગાયનોનાં નાદેશન સંબંધી નીશાનીઓની સમજણ.

શી ગ ધ ની સ્વરોની નીચે આવી — લીટી હોય ત્યારે તેમને ક્રેમળ સમજવા અને તેવી લીટી વગરતાને તીવ્ર સમજવા.

મ એટલે શુદ્ધ અથવા ક્રેમળ મધ્યમ સમજવો અને ઉપર લીટી સાથે આવો મ હોય તો તેને તીવ્ર સમજવો.

વાળી જે સ્વરોની નીચે મીડુ હોય તેમને મંદ્ર સપ્તકના અને જેમની ઉપર મીડુ હોય તેમને તાર સપ્તકના સમજવા. મીડા વગરતા સ્વરોને મધ્ય સપ્તકનાજ સમજવા.

જે સ્વરોનાં નીચે — આવી નીશાની હોય તેમને ગપકજ માત્રામાં સમાતા સમજવા અને જેમની ઉપર — આવી નીશાની હોય તેમને મીંડથી લવાતા છે એમ જાણવું.

અમુક સ્વરનાં ઠાપા ઉપલા ખુણામાં ઝીણો ખીંજ જે સ્વર મેલ્યા હોય તેનાં ફળ અથવા એમ નોટ સમજવી. જો તેવા કણો શુદ્ધઆતના શીખાઉઓથી વગારી કે ગળાંથી કહાડી નહીં શકાય તોપણ તેથી રાગ ખગડશે એમ સમજવાની તેઓએ છલ કરવી નહીં, કેમકે કણ રાગનાં ધરેણું જેવા હોયથી જેમ એક આસામી ધરેણું નહીં પેહરે તોપણ તે આજખાઈ આવે છે તેમ રાગ કણનાં ગેરહાજરી છતાં ખગડતો નથી પણ માત્ર તેની ખુખીજ કાંઈક ઓછી થાય છે.

સ્વરનો પછા — આવી નીશાન હોય તો તેજ સ્વર ફરી ગાય ક વગાડવાનો અર્થવા તો તે ઉપર એક માત્રા થાબવાનું છે એમ સમજવું.

ગાયતના રાગોમાં જ્યાં ૬ આવી નીશાનો આવે ત્યાં તેને અપચત સમજવો એટલે ગાયતના જે અધારના પછા તે મેલેલા હોય તેમાં સમાવેલા અધાર ત્યાં ખાલવાના છે અર્થવા તો તે અધાર ઉપર એક માત્રા થાબવાનું — એમ સમજવું.

આવી X ચોડીની નીશાની તાજનો સમ પતાવવા માટેની છે અને શાંતતા નીચમ પ્રમાણે હમેશ સમનેજ પહેલી તાલ ગણી તેને હેસાએ ખીજ તાલો માંડવામાં આવે છે જે તેના બે ત્રણ વગેરે આંકડાથી સમજાય છે. ખાલી માટે આવું મીડુ ૦ વાપરવામાં આવે છે.

म प

स खि

ग म रीग सारी	री	ग म म	प प ध म	प सग म प
य न सं ग	वि ह रे मु	रा रि ब न	वारि, सखि ।	
ग म रीग सारी	री	ग म म	प प - -	
य न सं ग	वि ह रे मु	ग रि, - -		॥

अंतरा.

म म प ध	नि नि सां सां	नि - सां -	नि नि ध प
नि र ख त	हु म हु म	ला ग	फु ल फ ल ।
नि नि सां सां	नि सां सां	नि ध प ध म	प ग म प
ह रि य ल	झु क र हि	डा रि अ त	प्यारि, सखि ॥

संचारी.

म ध नि सां	नि ध म प	ग - री म	ग - री सा
म न प र	सं न सु	गं ध सु	गं धि त ।
निसारी री	री ग म म	प प ध म	प प - -
वि न त सु	म न है अ	पा रि सु ख	का रि : ॥

आभोग.

म - प ध	नि - सां सां	नि - सां सां	नि नि ध प
हा र ह	मे ल ब	ना व त	नि ज प्रिय ।
नि नि सां सां	नि सां री सां	नि ध प ध म	प ग म प
र सि क खु	शा ल लु	भा रि, ब ल	हारि, सखि ॥

भैरवी—सारसताल.

सा	री	म	म	प	ध	प	म	-	म	री	सा	री	म	री	-	सा	सा								
गा	३	व	त	स	२	र	३	स	४	ता	५	ल	६	च	७	तु	८	र	९	गु	नी	१०	ज	न	११
वि	ध	-	ध	नि	सा	-	री	नि	सा	सा	री	सा	री	म	री	-	सा	सा							
भै	३	र	वि	रा	२	ग	३	म	४	धु	५	र	६	ह	७	र	८	ख	९	त	मो	१०	म	न	११

अंतरा.

ध	म	ध	नि	सां	रीं	सां	सां	-	मां	नि	-	सां	-	सां	नि	ध	प										
को	३	म	४	ल	५	क	६	र	७	त	८	म	९	र	१०	वा	११	दी	१२	म	१३	ध्य	मा				
ध	ध	प	प	प	ध	प	म	-	म	री	मा	री	म	री	मा	मा											
स	३	म	४	य	५	प्र	६	भा	७	त	८	ता	९	ल	१०	ल	११	द	१२	त्र	१३	य	ल	ल	स	न	१४

परज-श्रवताल.

नि	-	नि मां रीं	नि मां	नि धु प
आ	ॐ	द म ध	अं	त जो ॐ।
म	-	प ध नि	ध प	म ग -
गा	ॐ	दि जो ॐ	गी	शि वा ॐ।
ग	गी	सा ग -	म ध	नि मां -
भां		ग आ	फी	न गी ॐ।
नि	मां	रीं नि मां	धु मां	नि म ध
ले		म ले	गां	शि वा ॥

अंतग.

म	ग	ग म ध	नि नि	मां मां -
ना	ॐ	भि के ॐ	क म	ल नें ॐ।
नि	-	रीं सां रीं	नि मां	ध नि -
ती	ॐ	न मू ॐ	र त	भ डे ॐ।
नि	-	रीं गं -	रीं गं	रीं सां सां
भि	ॐ	न्न जा ॐ	ने ॐ	जो न र।
नि	सां	रीं नि सां	ध सां	नि म ध
न	र	क भो ॐ	गी ॐ	शि वा ॐ॥

रोग बिहाग-त्रिताल.

ग म ग म	प - नि नि	सांसांसांनि	- नि प -
श र व स	रो ३	व र सु भ ग अं ५	ग में ३ ।
ग म ग ग ग म	प - ग - म	गरी	सारी सा -
व द न क	म ल फू ३	ल्यो ५	शु भ मा ३ ई ३ ।
नि - प -	नि नि सा -	प - ग म	ग - नि सा
ता ३	ऊ ३	प र बे ३	ठे ३ जु ग खं ३ ज न ।
ग म ग ग ग म	प - म ग म	गरी	सारी सा -
म त म ए	मा ३ ना ३	क र त ल	ग ३ ई ३ ॥

अंतग.

ग म ग म	प - नि नि	सां - सां सां	सां रीं सां -
कुं ३	चि त के ३	स सु दे ३	स स खी ३ री ३ ।
सांसांसांसां	नि - प -	प - नि नि	सां नि प -
म धु प न	की ३ मा ३	ला ३ जु रि	आ ३ ई ३ ।
ग म ग म	प - नि नि	सां गं नि सां	नि - प प
कुं ३	भ न दा ३	स प्र भू ३	गि रि धा ३ र न ।
ग म ग ग ग म	ध प म ग म	गरी	सारी सा -
ला ३ ल न	है ३ जु व	ती ३ सु ख	दा ३ ई ३ ॥

विंदरावनी सारंग—झबताल.

मरीरी	मरी प णम	मरीरी	सानिमासा
क र	तु ह र	प्रि य	मे ० ल।
सा निसा	मरी म री	सा -	निसा सा
त ज	त सु र	गं ०	धा ० र।
म प	निसासा	सा -	निसा सा
विंद	रा ० व	नी ०	अ ध ग।
प णम	प ध णम	म री	सानिमासा
अ नु	लो ० म	अ ग	बि लु मा॥

अंतरा.

म प	नि मां सां	सांसां	निसां मां
म म	बा ० दि	क ह	त रि प।
निसां	मरी म री	सांसां	निसां सां
म ध	मा ० दि	तु ज	त ध ग।
सां नि	प म री	म प	निसां सां
सा ०	रं ० ग	उ प	मे ० द।
धि णम	री म णम	मरी री	सानिसा
स व	व तु र	क ह	त ज न॥

कामोद-त्रिताल.

मिरी पी प	ध - प -	म म प ग	मिसीरीसा
न न म न	वा : क :	गु रु च र	न न प र।
सा प म ग	मिरी सीसा	प प म म म	मिसीरीसा
ज द पा :	उ द र म	ब ल व :	ल हों जा ऊं॥

अंतरा.

प प मां मां	मांसां रीसां	मां रीसां री	मां धि प प
म न कु सु	म सुं क र	गु रु प द	अ र व न।
प - प ध -	प प प	म म म म	मी - सा -
ए क भा	व ध र	मं ग ल	गा ऊं ॥

खमाज-त्रिताल.

सांसांनिनि	ध - म ग	म म प ध	निनिसां-
न म न क	रूं ॐ मै ॐ	म ढ गु रु	च र णा ॥
सांसां गं गं	मं गं सां -	नि - सां -	निसांनिध
म व दु ख	ह र णा ॥	भ व नि ॥	स्न र णा ॥

अंतरा.

म नि ध नि	सांनिसांसां	नि - सां -	निसांनिध
गु ॐ छ भा	ॐ व ध र	अं ॐ त ॐ	क र णा ॥
सांसां गं गं	मं गं नि मां	नि - सां सां	निमांनिध
गु र न र	कि ॐ छ र व	दि त	च र णा ॥

विंदरावनी सारंग-जबताल. (दोनो निषाद).

पुम
वि

गीमा	निमासा	री -	म री -
र म	त वि द रा	०	व नी ॥
म गी	म नि प ध प	पुम री म	
अ य	ग अ नु हो	०	म क आ
गी म	प नि नि	निसां नि	पुम री पुम
ग वि	लो ० म रा	०	गान, वि॥

अंतरा.

म प	निसां सा	निसां	मां - सां
रि प	क र न म म	वा ० डा	
निसां	री री मं	री सां	निसां मां
दि व	र दू ०	जे ०	पे हे रा
सां री	सां री नि	सां -	निपुम री
अ ग	य म य	मा ०	दि छ वा
म प	नां निपु	री री	म भी पुम
य तु	र अ पि	म त	म त, वि॥

केदार-त्रिताल.

प

प

प - ध प	म - री सा	री - सा -	म - - म
दा ० र थ	आ ० द क	हे ० सं ०	गी ० ० त।
	प - प प	ध - प प	म - री सा
	ना ० द श्रु	ती ० स्वर	या ० म मू।
- री सा :-	सां - सां	नि नि ध सां री	सां - म प
० ले ना ०	मा ० धा ०	र न की ०	री ० त, पा॥

अंतरा.

प - प सां	- सां सां सां	सां - सां सां	सारीं सां सां
था ० म रा	० ग उ प	रा ० ग रा	० ग पु नि।
सां - सां ध सां	- सां सां सां	सां रीं सां -	सां ध नि प -
चा ० र अं	० ग औ र	ती ० नो ०	भा ० धा ०।
म - म - प - प	- म - री -	सारी सा -	
जो ० जा ०	ने ० सो ०	जा ० ने ०	वा ० को ०।
सां - सां सां	सां - ध सां रीं	सां - म प	
च ० त्र क	हे ० पं ०	डी ० त, पा॥	

केदार-त्रिताल.

सारीसां^पप प मै प^ध - प प^मपमि -
 सो ॥ च स म ज म न मी ॥ त पि य र वा ॥
 म म प प^{मां} - धि प^म - ध प^मरीसा -
 स ड ग रु ना . म क र ॥ सु म र न वा ॥

अंतरा.

प प सां सां सांसांरीसां सां ध सां री सां धि प म
 य डि ध डि प ल प ल ड म ग व ट त म ब ॥
 म म प सां री सां धि प^म - ध प^मरीसा -
 म ज हुं बे . न म ति मं . न व त र वा ॥

बिहाग-त्रिताल.

ग म प सां	नि - प - - - पै	प ग म ग -
वा ० ल सु	रे ० ० ० ० ० मो	रे म न के ०
१	x	२
ग म नि	- प - ग म प - ग म ग - सा -	
० ० ची ०	ते ० ० ० हो ० व न दे ० रे ०	
३	x	
प - नि नि	सा - ग म प - ग म ग ग सा -	
हो ० व न दे ० रे ०	मी ० त पि बू र वा ०	
४	x	२

अंतरा.

ग म प - प	नि नि सां - सां सां	सां रीं सां -
स वा ० रं ०	ग जि न जा ० ओ वि दि स वा ०	
५	x	२
सां सां सां -	नि नि प - प - नि नि सां नि प -	
सु ख नीं ०	द रि या ० सो ० व न दे ० रे ०	
६	x	२
ग म प नि	सां नि प - प - ग म ग ग सा -	
सो ० व न दे ० रे ०	मी ० त पि य र वा ०	
७	x	२

हमीर—त्रिताल.

निधि सांसां	निधि निधुं ध	म प ग म	निधि - - ध
हू मे स म	जा ० वो च	तृ र वा ह	मी ० ० रा।

निधि रीं सां	निधि - प ध	मुं ध प -	प प प ध
हू मे स म	जा ० वो पि	यृ र वा ०	क व न मे।

- ध प प	ग म री सा	- री सा सा	सांसांधसां
० ल औ र	क व न वा ०	दि सु र	क व न स।

सांरी सांनि	निधि - प ध	म प ग म	निधि - - ध
मू य क हे	धी ० र च	तृ र वा ह	मी ० ० रा।

अंतरा.

प प प प	सां-सांसां	सांसांसांसां	सांरींसांसां
क व न वि	लो ० म क	व न अ नु	लो ० म क।

सां सां सां सां	सांसांसांसां	सांरींसांसां	निधि ध प प
सु र सं ०	ग त क व	न गु नि ज	न सु म त।

सां सां गं मं	रींसांरींसां	निधि - प ध	म प ग म
क व न अं ०	ग क हे	धी ० र च	तृ र वा ह।

निधि - - ध
मी ० ० रा।

बिहाग-एकताल

गम	ग	नि सा म प	ग -	सा -	नि नि	सा सा
८	कै	से सुख	सो ८	वे ८	नी ८	द रि
४		४	४	०	२	०
नि	-	प -	नि सा -	री सा	नि सा -	म म
या ८	८	८	मा ८	८ ई	शा ८	म मू
४		४	०	०	२	०
प प	प नि	मां निसां	नि -	प -	ग -	
४ त	चि त	च ठी	८ ८	८ ८	८ ८	८ ८
४	४	४	०	०	२	०

अंतरा.

गम	प नि	नि सां	- नि	- प	प म
सो च	सो च	सू दा	८ रं	८ ग	आ क
४	४	४	०	०	०
म ग	- सा	नि सा री	सा -	सा -	म म
४ ला	४ वे	मा ८	ई ८	या ८	वि धा
४	४	४	०	०	०
प -	नि नि	सां -	नि -	प -	ग -
गां ८	ठ प	री ८	८ ८	८ ८	८ ८
४	४	४	०	०	२

भैरव-त्रिताल.

म ^१ ध ^१ ध ^१ ध ^१	- प प प ^१ प ^१ प ^१ प ^१	- म - ग -
मे हे र की	न ज र की	जे ० ० ० ०
म ^१ म ^१ म ^१ म ^१	न ^१ री ^१ सा ^१ सा ^१	म ^१ री ^१ ग ^१ म ^१ ग ^१
सु ख मं	प र म व दी	जे ० ० ० ० ० ०
सा ^१ नि ^१ सा ^१ ग ^१ म ^१ ध ^१	- नि सां सां	ध ^१ नि सां रीं
तूं ० क री	म व र ता	सांनि ^१ प ^१ म ^१ ग ^१ म ^१

अंतरा.

म म प प

नि त उ र

ध ^१ - नि नि	मां - - -	नि सां सां -	ध ^१ - ध ^१ ध ^१
आ ० स ते	हा ० ० ० ० ० ०	री ०	सा ० फ ता
नि सां सां सां	सां रीं रीं सां सां	सां नि सां ध ^१ प	म ग री सा
ज र ते मे	द र का भि का	० री ०	ज ग में ०
नि सा ग म	प ध नि सां	रीं रीं सां सां	ध ^१ - प म ग म
क र म फ	ज ल की श	र म र ख	ली ० जे ० ॥

बसंत-त्रिताल.

मं ध्रु
कैसी

सां निध्रुप प	मं ग मं ध्रु	रीं - - -	सां - - -
सु र स व	सुं ० ति र	चा ० ० ०	इ ० ० ०
सां नि - सां -	नि ध्रुप प	मं ग मं ध्रु मं ग	गैरी सासा
मैं ० जा ०	तुं ० पि या	प र ज सु	ना ० व त।
नि सासामम	ग - मं ध्रु	रीं - सां -	नि - ध्रुप मं ध्रु
श्रु ति य न	मे ० द वि	खा ० ० ०	० ० ० ई, कैसी॥

अंतरा.

मं प - प -	मं ग मं ध्रु	सां सां सां सां	सां रीं सां सां
आ ० रो ०	ह त पं ०	च म वि न	रे ० ख व।
सां सां नि रीं गं	रीं सां सां सां	सां - नि -	ध्रु - प -
शि रि सू ०	र त व न	ला ० ० ०	० ० ० ई ०।
प - प प	मं - मं ग	मं मं ध्रु मं ग	ग - री सा
मं ० द वि	लो ० म च	त र म ग	सं ० ग त।
नि सासामम	ग ग मं ध्रु	रीं - सां -	नि - ध्रुप मं ध्रु
सु ध बु ध	स व वि स	रा ० ० ०	० ० ० ई, कैसी॥

आसावरी-चौताल.

म	म	प	प	-	सां	धि	-	-	प	-	-
च	तु	र	रा	८	ग	गा	८	८	यो	८	८
पृ	ग	-	सा	-	सा	मी	म	-	प	-	प
आ	सा	८	व	८	गी	ओ	८	८	ड	८	व
नि	धि	-	धि	धि	-	प	पृ	ग	-	मी	-
सं	८	पु	र	८	न	व	त	८	ला	८	यो॥

अंतरा

म	प	-	धि	-	ध	सांसां	सांसां	सांसां			
आ	८	८	रो	८	ह	ग	नि	को	त	ज	त
नि	धि	धि	-	सां	-	सां	सां	सां	धि	-	प
अ	व	८	रो	८	ह	सं	८	पु	र	८	न
म	प	गं	-	सां	-	सां	सां	सां	धि	-	प
धै	८	८	व	८	त	बा	८	दि	सू	८	रा
पृ	ग	-	सां	-	सा	मी	म	प	प	-	सां
दि	ख	८	ला	८	यो॥	च	तु	र	रा	८	ग॥

तोड़ी-त्रिताल.

मे - री री सा सा नि ध ध नि सा री ग - मे मे ध ध

जा ० य श र न तुं मु कौं ० दा ० मो रे म न ।

मे ग री री री सा नि ध नि सा री सा रे ग ग - - -

जा ० य श र न तुं मु कौं ० ० ० दा ० ० ० ।

ग ग री री - सा सा सा नि - सा - री सा ध -

वि म ल सा ० व ध र अं ० तः ० क र णा ० ।

नि सा ग ग मे मे ध ध मे ध नि ध मे ग री सा

ट ० ट त स व भ व फं ० ० ० ० ० दा ० ॥

अंतरा.

मे - ध - मे ग मे ध नि - सां सां सां - सां -

मे ० रा ० मे ० रा ० ना ० क लु ते ० रा ० ।

नि सां ग - री री सां सां नि - सां री सां नि - ध -

अ ० टा ० क ल जु ग धं ० ० ० धा ० ० ० ।

मे ध नि सां नि ध प - मे ग री री ग री सा सा

दी ० दि न का ० ज ग च ० त्र स म ज स व ।

नि सा ग ग मे ध नि ध सां - नि ध मे ग री सा

सां ० च ए ० क गो ० विं ० ० ० ० ० दा ० ।

देशकार--त्रिताल.

प^१ग
ह

प ध सां - ध - प प ग प ध प गरीसासा
 रि ह री : ना : म ले : तुं म न मे : रे जा ।
 - प - सा सारीसासा प ग प ध प गरीसा ग
 : तुं : क ट त स व पा : प य ने : रे ह ॥

अंतरा.

प^१ग
ना

प ध सां सां - रीं सां सां ध - सां रीं सां ध प ग
 : म : ले : त स व पा : र उ त र त, य ।
 प ध सां रीं - सां ध प ग प ध प गरीसा ग
 ह उ प दे : श क र हि र दे : ते : रे, ह ॥

तोड़ी-त्रिताल.

सा ^१ री ^१ री ^१ ग ^१ ग ^१	री ^१ री ^१ सा ^१ सा ^१	नि ^१ ध ^१ ध ^१ नि ^१ सा ^१	सा ^१ री ^१ ग ^१ ग ^१
गि रि ध र	च र न क	म ल सु म	रे ८ न रा
१	१	२	२
ध ^१ मे ^१ मे ^१ ग ^१ ग ^१	मे ^१ ध ^१ नि ^१ ध ^१	मे ^१ ग ^१ री ^१ ग ^१	री ^१ -सा ^१ सा ^१
न र ह र	ना ८ रा ८	य न प र	मे ८ स रा
१	१	२	२

अंतरा.

ग ^१ मे ^१ -ग ^१ ग ^१	ध ^१ मे ^१ -ध ^१ ध ^१	सां ^१ सां ^१ सां ^१ -	नि ^१ सां ^१ री ^१ सां ^१ सां ^१
आ ८ प न	मे ८ अ प	नि न से ८	वा ८ क र
१	१	२	२
नि-सां ^१ सां ^१	रीं ^१ -सां ^१ -	नि-सां ^१ रीं ^१	नि-ध ^१ ध ^१
का ८ नि म	टी ८ को ८	तु ८ छ क	ले ८ व र
१	१	२	२
ध ^१ मे ^१ ध ^१ सां ^१ -	नि-मे ^१ ग ^१	री ^१ री ^१ री ^१ ग ^१	री ^१ -सा ^१ सा ^१
यु ल जा ८	वे ८ गो ८	छि न मे ८	न ८ ख र
१	१	२	२
सां ^१ रीं ^१ गं ^१ रीं ^१	गं ^१ रीं ^१ -सां ^१ सां ^१	सां ^१ रीं ^१ गं ^१ रीं ^१	गं ^१ रीं ^१ रीं ^१ सां ^१ सां ^१
सा ८ चि क	हे ८ स म	जा ८ य गु	नि च त रा
१	१	२	२

रामकली--त्रिताल.

ग म ^{नि} ध ध	प प म प	^ध प म -	^ध प म -
नि त उ ठ	सु म र न	क रि ये ॥	च रि ये ॥
म - म म	री - ग -	प म ग री	री री सा -
ध्या ॥ न प्र भू ॥ के ॥	च र न व म ल को ॥		
नि सा ग म	प ध नि सां	सां री सां धि नि	ध प म -
भू व सा ॥	ग र को उ त	रि ये ॥	च रि ये ॥

अंतरा.

म - प प	^{नि} ध - नि नि	सां - सा सां	नि सां सां -
मा ॥ ल व	गौ ॥ ड सु	ठा ॥ ठ चि च	रि ये ॥
^{नि} ध - ध ध	नि - सां सां	री - सां सां	नि सां ध -
म ॥ ध्य म	अं ॥ श रु	न्या ॥ म मो	ध रि ये ॥
^ध री सां सां	^{नि} ध नि ध	प म ग न ग	री री सा सा
सु ध मु ॥	द्रा ॥ सु ध	वा ॥ नी	को च त र ॥
नि सा ग म	प ध नि सां	सां री सां धि नि	ध प म -
रा ॥ म ना	म ह र	द म हु उ	च रि ये ॥

तौडी-त्रिताल.

सागरीसा	नि - सा	री नि - धु -	निसासागरी
ना ॥ ह क	पी ॥ त डि	तो ॥ डी ॥	ह म से ॥
री - री	री - सा -	नि - सा	री नि - धु -
ना ॥ क छु	बो ॥ ली ॥	ना ॥ क छु	चा ॥ ली ॥
नि सा ग ग	म म ध ध	सां नि धु म	ग - री सा
ला ॥ ज श	र म स व	जो ॥ ॥ ॥	॥ ॥ डी ॥

अंतरा.

म - प ध	म ग म ध	नि - सां सां	निसांसांसां
या ॥ द अ	व न मो हे	ग ॥ ग नि	मू ॥ र न ।
ध - ध ध	नि - सां -	सागरीसां	निसांसांनिधु
मे ॥ ल व	ग ॥ ली ॥	री ग ध म	वि क र त ।
म ध नि सां	नि धु म ग	री ग री री	री - सा मा
म म वा ॥	दी ॥ सु र	रे ॥ स्व व	धै ॥ व त ।
नि सा ग ग	म म ध -	सां नि धु म	ग - री सा
चां ॥ द सु	र ज की ॥	जो ॥ ॥ ॥	॥ ॥ डी ॥

यमन--त्रिताल.

नि ध - प	मं प ग मं	प - - -	प मं ग री
सू दा ॥ शि	वृ भ ज म	ना ॥ ॥ ॥	नि स दि न।
सा री ग री	ग मं प ध	प मं ग री	गरी सा सा
र ध सि ध दा ॥	य क	वि ज त स	हा ॥ य का
नि री ग मं	प ध नि सां	गं सां नि ध	प मं ग मं
ना ॥ ह क	भृ ट क त	फि र त अ	नू व र ता॥

अंतग

ग - प ण	सां - सां -	नि रीं गं रीं	सां नि ध प
झं ॥ क र	भो ॥ ला ॥	पा ॥ र व	ति र म ण।
गं रीं सां नि	ध प नि ध	प मं ग री	गरी सा सा
सि त त न	पं ॥ न ग	भृ ॥ ख न	द या ध न।
नि री ग मं	प ध नि सां	रीं सां नि ध	प मं ग मं
का ॥ हे न	सु म र त	भृ ट क त	तुं फि र ता॥

तोड़ी-एकताल.

सा ^{री} <u>री</u> ^ग	<u>री</u> <u>री</u>	सासा	नि ^ध <u>ध</u>	नि ^{सा} <u>सा</u>	सा ^{री} <u>री</u> ^ग
बि ^क क	र ^न न	ज ^ब ब	ध ^ग ग	रि ^क क	र ^त त॥
<u>री</u> <u>री</u>	<u>री</u> -	सासा	<u>ग</u> <u>ग</u>	<u>गी</u> -	सासा
म ^{नि} नि	ती [:] ती	व ^र र	सु [:] र	तं [:] तं	म ^त त॥
सानि ^ग सु ^ग	सा ^{री} म ^स	<u>ग</u> <u>ग</u>	म ^ग सं [:]	म ⁻ पू [:]	ध ^ध र ^न
ध ^{नि} गु ^{नि}	ध ^{नि} दो	ध ^म ही	ग ⁻ को	<u>री</u> <u>री</u>	सासा न न॥

अंतरा.

म ⁻ वे [:]	प ^ध व ^न	म ^ग जा ^{हां}	म ^ध अं [:]	नि ^{सां} ग ^र	सांसां ह ^न
नि ⁻ रे [:]	<u>रीं</u> <u>गं</u>	<u>रीं</u> सां	नि ⁻ हो [:]	सां <u>रीं</u>	नि ^ध मि ^त
म ^ध पं [:]	नि ^{सां} च ^म	नि ^ध को ^उ	म ^ग अ ^ल	<u>री</u> <u>ग</u>	<u>री</u> सा ह ^त
सा ^{रीं} ह ^र	<u>रीं</u> <u>रीं</u>	सां -	<u>री</u> <u>ग</u>	<u>री</u> <u>री</u>	सासा न त॥

गीतमालिकाके नोटेशन चिन्होंका खुलासा.

रि, ग, ध, नि, स्वरोंके नीचे — यह चिन्ह हो, तो उनके कोमल स्वर समझना. उ. रि, गु, इ और ऐसा चिन्ह न हो, तो उनके तीव्र समझना.

म ऐं, ऌ, ओ, तो उसके दृढ़ या कोमल समझना.

म ऐं, ऌ, ओ, तो उसके तीव्र समझना.

नि, ध, प, म, इ. स्वरोंके नीचे बिंदु हो तो वे मंदस्वरानके स्वर समझना.

सां, रिं, गं, मं, इ. स्वरोंके ऊपर बिंदु हो तो वे चरस्वरानके स्वर समझना.

— इस चिन्ह के अंदर लिखे १, २ स्वर एकमात्र कागमे गाए जावेंगे

— यह चिन्ह "मोड़" का चिन्ह समझना

किसी स्वरके ऊपर बाएँ तरफ, "♯" दृढ़ स्वर छेप टाइपम लिखा हो, तो उसके "Sharp Note" (उर्ध्वगति स्वर) समझना. यदि नवान विद्यार्थी ऐसे अलंकारिक रूप प्रयुक्त करने लगे तो भाषा में न तो नैर्भा रागहानि नहीं होगी ऐसे स्वर लफालने रंगकी रंजकता अवश्य बदेगी. परंतु उनके अभावसे गायका स्वभाविक स्वर प्रकट नहीं

— जहाँ के स्वरोंके आगे ऐं, ऌ, ओ, चिन्ह हो, "गं, नं, वह। उ. चिन्होंसे बिंदुका स्वर एक साथका तब लंबाय जावेगा

८ गीतके अन्तमें जहाँ "॥" अक्षर हो, वहाँ पछले अक्षरका अन्त्य स्वर एकमात्र का तब लंबाय जावेगा.

X यह चिन्ह ताछकी "सम" बतलानेके लिये है तालका पहिला ठोका (ताली) हवा प्रथमर माना जावेगा

७ यह चिन्ह ताछकी "श्वार्स" बतलावेगा

